

UJ KELET

Keren Hajjeszed Centralbureau
für Mitteleuropa
Berlin W. 15.
Sächsische St. 3.

ADÓ-POLITIKAI-SAPKA

Andrássy beszél

Ki ne emlékeznék Andrássy Gyulára, a két balkezű grófra, akit a munkásság jóval a háboru előtt fekete grófnak keresztelt el. A háboruban ennek az Andrássynak állandóan kancellár-fájdalmi voltak. Szeretett volna beleülni Metternich örökébe, a Ballplatz külügyminiszteri székébe, hogy megmentse a monarchiát. Tisza Istvánnal hadilábon állott, de amikor a külpolitika úgy követelte, hogy Tisza nyilatkozzék, Gyula gróf a geszti mágnás árnyékába állott és fecségett nagyhangokat az ántánt ellen, Németország mellett. Ki ne emlékeznék arra a szigorú és elakudhatatlan nyilatkozatára, hogy a Lovcsent mindenáron meg kell keríteni. A Lovcsent nélkül a monarchia el sem képzelhető. Aminek az lett a vége, hogy a kitűnő eragorok vitézül elfoglalták a Lovcsent és a monarchia valóban nem képzelhető el többé. Így pechelte el Andrássy gróf a monarchiát. Később mégiscsak kancellár lett. Három napig tartott pünkösdi külügyministersége, ezalatt omlott össze minden. A gróf tudvalevően azok közül az emberek közül való, ahova lép, ott fű nem terem többé. Most igen természetesen a kurzus berkeit tapossa és fűvetleníti. A legvéresebb kurzista, destruktívák üldözője, zsidók gyűlölője. Nincs az az ébredővezér, aki véresebb tajtékot habzana, mint ő. Néha-néha meg elfogják a régi nosztalgiaik, helyre akarja állítani a monarchiát, restaurálni a Habsburgokat, de amire ő rálehel, az hervad és elenyész. Itt volt ez a Habsburg-puccs. Károly már majdnem visszaült a trónra, de a trón számolyánál ott állott Andrássy a főrendező s az egész terv dugába dőlt. A nemzetgyűlésen is néha a nagy kancellárt játsza, izenget Párisnak és Londonnak és az angol alsóházaknak, vitázó eszmecserét kezd a hatalmas Lloyd Georgeal. Ami persze egyoldalú tény csupán, mert Lloyd George oda se figyel s a maga eszméit nem hajlandó kicsérélni ezzel a sötét politikusságonnyal.

Néha lerándul vidékre héjjasi beszédeket mondani. Most Miskolcon járt. Csak természetes, hogy a közszabadságok biztosításáért szállott sikra és kulisszamegyörgéssel követelte a jogrend helyreállítását. Miért mennydörgött és miért követelt most, holott annakidején, amikor szükség lett volna a hangjára, hallgatott? Azért, mert ez most népszerű. De ez a hang csak preludium volt a vad tomahawk-lengetéshez, amit a zsidóság feje fölött vitt véghez. „Nem lehet tünni, — mondotta szigorral — hogy a zsidóság továbbra is azt a hatalmas pozíciót tartsa meg, amit eddig zavartalanul élvezett. A zsidók vigyázzanak, nehogy próbára tegyék a társadalom idegrendszerét. A magyarság megunt már, hogy egy faj, amely vele együtt él, kifossa és kizsákmányolja. Mindent a zsidóság érdekében mondom, hogy legyen mihez tartásuk magukat!” Ugy fest ez a beszéd, mintha a különítmények valamelyike küldte volna előre véresszájú szónokát, hogy megfélemlítse a zsidókat, hirdesse a vért és a pusztítást. Hogy mire megkezdődik az akció, a zsidók már meg legyenek puhitva és ne is merjenek védekezni se. Igazán hallatlan, hogy ezek a zsidók még mindig azt a hatalmas pozíciót tartják meg, mégpedig zavartalanul, mint Árpád bejövetele óta. Igazán hallatlan, hogy ezek a zsidók milyen erős próbára teszik a társadalom idegrendszerét. Igazán hallatlan, hogy kifosztják és kizsákmányolják a magyarságot és talán gyilkolják is őket és dobálják bele egyenként a Dunába, a Balatonba és a Sió csatornába. Így kell hogy legyen, különben nem mondta volna Andrássy mindazt, amit mondott és nem állott volna fel utána Haller István, a nagyszű exkultuszminiszter, hogy mindenben helyeseljen. Haller nem olyan ember, aki mindenkinek mindenben helyesel. Ő példánakokáért a

bolsevizmusnak véres ellenfele, esküdt ellensége a kommunista rendnek, csak egyetlen téren tette magáévá Kun Béláké eszméit a mozik terén. Igaz, hogy nem tagadta meg vele a magántulajdon elvét, ellenkezőleg, nagyonis erősítette, ha nem is az elvet, a magántulajdon, a maga magántulajdonát. Nyílt titok, hogy Haller súlyos milliókat szerzett azokkal a mozikkal, amelyeket a zsidóktól elkommunizált és eladott idegen konzorciumoknak Nos, nagyon helyes, hogy Haller István mindenben magáévá teszi Andrássy szavait és magáévá teszi nyilván a többi halleristván is, a nagyok és a kicsinyek, akiknek nagyon jól jön egy ilyen előkonferánsz, amelyben megfenygetik a zsidókat, mert utána bele lehet nyulni a zsebébe ennek a kizsákmányoló fajnak és erősíteni lehet vele a magántulajdon elvét. — Nagyon szomorú állapotok vannak Magyarországon, nagyon szomorú, hogy az Andrássyak és a Hallerek hirdetik a keresztény erkölcsöt

és az igazi keresztény erkölcsű ember, mint aminő Giesswein Sándor pápai prelátnak destruktív elemként szerepel, majdnem egy fekete listán a zsidókkal. Ami igen természetes, Giesswein szintén követeli a közszabadságot és a negyvenezer internált szabadonbocsátását, de nem önző harácsdemagógiából, hanem igaz emberiségből. Az agg főpap szintén leleplez zsidókat, de mi az ő leleplezése? Nem azt mondja, szíriai faj, amely kizsákmányol, azt mondja: egy faj, amely a szociális igazságogért és a béke gondolatért harcol: „Amikor olyan nemzetközi eszméről volt szó, amelyeket magam is büszkén szolgáltam, hetvenöt-nyolcvan százalékban mindig zsidók voltak mellettem.” A házi békekonferencia tagja itt határozottan a békeakciókra céloz. A zsidó valóban szereti a békét, békés faj ez a destruktív faj, az Andrássyak és a többi grófi terroristák könnyen boldogulnak, amikor véres szent háborút hirdetnek ellene.

A felsősziléziai németek felfegyverkeztek a lengyelek ellen

Harcok a németek és a felkelők között — A főtanács állásfoglalása

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Breslau, május 9. Azok a jelentések, amelyek arról szóltak, hogy a szövetséges csapatok leverték a felsősziléziai lengyel felkelést, mint előre jeleztük, koraiak voltak. Felsőszilézia még mindig elkeseredett harcok színhelye, a harcokban a felfegyverzett német polgárokból alakult csapatok egyre nagyobb erővel és elkeseredéssel vesznek részt. Oppelnből érkezett hírek szerint a szövetséges bizottság visszavonta azt a bejelentett rendelkezését, amellyel nyugatról erősítő csapatokat akar Felsősziléziába hívni. Ehelyett a szövetséges bizottság tárgyalásba bocsátkozott Korfántyval, a lengyel felkelés vezetőjével. Ennek a fordulatnak a következménye, hogy

a német lakosság fegyvert fogott és harcra szállt a betört lengyelekkel.

A felkelők már hadijelentést is kiadtak, amelyben közlik, hogy Felsőszilézia nagyrésze kezükben van. A német szervezetek — jelentik a felkelők, — támadást kezdtek vonalaik ellen, de valamennyit visszaverték és több gépfegyver maradt a kezükben.

A németek már három nappal ezelőtt megkezdtek az első támadásokat a felkelők hadállásai ellen. A sziléziai antant-katonaság az első napokban igyekezett elfojtani a felkelést, utóbb azonban átengedte a teret a felkelőknek.

Az antantbizottság Felsőszilézia legnagyobb részében már egyáltalában nem gyakorolja hatalmát.

Az erősödő német ellenállás következtében a lengyel csapatok a kreisburgi és a ratibori körletben visszavonultak.

A nagykövetség tanácsa foglalkozott a fel-

Katonai egyezmény Románia és Olaszország között

Róma, május 9. (Az Uj Kelet távirata.) A hadügyminisztériumból kiszivárgott megbízható hírek szerint Padogni tábornok május második felében Bukarestbe fog utazni. Utazásának célja, hogy Olaszország és Románia között katonai egyezményt kössön. Padogni tábornok utazása előtt az olasz kormány előzetesen bizonyos kérdéseket fog elintézni Jugoszláviával.

sősziléziai zavargások által teremtett helyzetet. Elítélte a zavargásokat, amelyek a szövetséges csapatoknak embervesztését is okoztak, azután a rend helyreállításának módjairól tanácskozott. A konferencia a felsősziléziai szövetségi bizottságnak azt a megbízást adta, hogy intézzen kiáltványt a lakossághoz, amelyben elítéli a zavargásokat és tudtukra adja, hogy

az erőszak alkalmazása a szövetséges kormányok elhatározásait nem befolyásolja és nem korlátozza őket abban,

hogy a versaillesi szerződés értelmében a népszavazás alá vetett területek felosztásáról szabadon döntsön. Az ülésen résztvett Foch tábornagy is.

A francia külügyminisztérium a lengyel kormányhoz intézett barátságos jegyzékben részleteket kér a felsősziléziai zavargásokról. A jegyzék szerint Párisban már napok óta tudtak arról, hogy az angol és az olasz kormány a legutóbbi események hatása alatt amellet foglalt állást, hogy az egész iparvidéket Németországhoz csatolják. A főtanács ülésén Franciaország Felsősziléziának az Odera mentén való kettéosztását kérte.

Hogy a főtanács ezt a kérést nem fogadta el, az is a lengyel zavargásoknak tulajdonítható.

A francia kormány sajnálatát fejezi ki afelett, hogy francia csapatoknak a lengyel csapatokra kellett löniek.

A „Chicago Tribuna” az alábbi hivatalos információt kapta: A legfelsőbb tanács elhatározta, hogy Felsősziléziát, Plees és Ribnik körületek kivételével Németországhoz csatolja, de azzal a feltétellel, hogy a német kormánynak az antant jóvátételi követeléseit el kell fogadnia,

Jugoszlávia nemzetközi kölcsönt vesz fel

Belgrad, május 9. (Az Uj Kelet távirata.) A kormányhoz közel álló körökben azt hiszik, hogy a nemzetgyűlés május végén megszavazza az alkotmányjavaslatot. Fontosnak tartják, hogy az alkotmányjavaslat minél előbb elfogadják, mert a pénzügyminiszternek sikerült nagyobb szabású nemzetközi kölcsönre vonatkozóan megállapodásra jutnia, amelynek lebonyolítása azonban csak akkor lehetséges, ha az SHS. államnak elfogadott alkotmánya van.

Most és azelőtt

A nemzeti gondolat az egységes zsidóság gondolatából bontakozott ki. A zsidóság mindig egységes volt, de az az egységesség, amely a nemzeti gondolatban keres érthető kifejezést, lényegesen különbözik attól az egységességtől, amelyet azelőtt vallottak. Régen érzelmi egység tartotta össze a zsidóságot és az semmire sem kötelezett. Ma az öntudat kovácsolja ki az egységességet és ez sokra kötelez, legelső sorban arra, hogy a zsidóság, amely egységességnek tudja magát, szervezkedéssel biztosítsa az együvértartozást.

A nemzeti gondolattól tehát a szervezkedés gondolata elválaszthatatlan, sokan mégis közömbösen állnak e feladat előtt, sőt meg is ellenzik, jóllehet, hogy a nemzeti gondolatot magát nem ellenzik meg. Nyilvánvaló, hogy a szervezkedéssel járó munkától fáznak, főleg pedig az áldozatoktól, amiket ez a munka követelhet.

A régi állapot persze kényelmesebb volt és kevesebb kockázattal fenyegetett. Az érzelmi egység óvatos és gyöngéd volt és ritkán tette próbára a híres zsidó nagylelkűséget. Összevissza jótékonyra buzdított és ez még a legjobb zsidóra is csak könnyen elviselhető terhet hárított. Sőt aki akarta, még a kis terhet se vállalta és már akkor is úgy volt, hogy inkább a szerényebben ellátottak vállalták, mint a gazdagok.

Ez már akkor is helytelen volt, de tulságos bajokat nem okozott. A hitközségek, úgyahogy fejlődtek, a hozzájuk ragasztott filantropikus intézmények is. Többet meg nem követelt az akkori közfelfogás. Ma többet követel a zsidó érdek. Ma építeni kell. Intézményeket kell létesíteni, amelyek szétbontatlanra forasszák össze a zsidóságot. Ezt a grandiózus munkát csak az egységes zsidóság végezheti, az egész zsidóság. Ebből nem vonhatja ki magát senkise, még a gazdag sem.

Most már rá kellene eszmélni arra minden zsidónak, hogy az a vagyon, amelyet a zsidó tehetség, a zsidó szorgalom és a zsidó becsületesség szerzett, épügy kötelez, mint az öröklött nemesség. Érezni kell, hogy a gazdagság nem páholy, amelyből tétlenül lehet nézni a zsidó szervezkedést. Nem szabad a szegényekben meggyökereztetni azt a gondolatot, hogy a gazdag zsidók szisztematikusan vonják ki magukat a közmunkák alul. Ez a gondolat már jó mélyre ereszkedett a lelkekbe és nem ok nélkül. Annyira benne van a közfelfogásban, hogy azok a férfiak és asszonyok, akik még ma is nagyszerű tevékenységet fejtenek ki humanitárius irányokban, tudatosan kerülnek el a nagyon gazdagokat, mert a középső osztályban több megértéssel és több szívet találkoznak.

Mi nem vádoljuk a gazdagokat. Sokról tudjuk, hogy bőrségesen adnak. De viszont igaz, hogy alig akad egy is közöttük, aki fölül tudna

emelkedni a közönséges filantropián és nemes nagy gesztussal lendülve a nagy emberbarátok magasságáig. Valahogyan érthetetlen ez, valahogyan megszegyenítő is, hogy éppan Erdélyben nem akadnak ilyen zsidók, pedig itt nagyszerű keresztény példákön buzdulhat a zsidó nagylelkűség. Erdélyben, ahol mánások és polgárok monumentális intézményeket létesítettek, a zsidók se maradhatnak a közönséges jótékonykodás alacsony szívnálán. Ha már némelyek szemében nagyságot jelent a gazdagság, hát törekedjenek igazi nagyság felé a zsidó gazdagok és kövessék a Berde Mózesek példáját, akik valóban nagyok voltak. u. p.

Országos kongresszus a hadiárvaért

Négyszáz vendég érkezik Kolozsvárra

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Az „Uj Kelet” tegnapi számában megírta, hogy május 15-én és 16-án országos hadiárva-gondozó-kongresszus lesz Kolozsváron. Mint a hadiárva-gondozóhivataltól értesülünk, a kongresszusra négyszáz vendég érkezik a városba. A főpapságot négy metropolita képviseli, a kormány tagjai közül Rascanu hadügyminiszter és két miniszter-társa lesz jelen, eljör Take Jonescu felesége, Maniu Gyula, dr. Suciú és Balan volt miniszterek. Sturzea hercegnő, a hadiárva-gondozóhivatalok központjának elnöknője már tegnap megérkezett Kolozsvárra és a New York szállodában szállt meg.

A kongresszust a Román Nemzeti Színházban fogják megtartani. Előzőleg 13-án díszelőadás lesz a Magyar Nemzeti Színházban. 15-én pedig a Román Színházban lesz ünnepi est. A hadiárva-gondozók adminisztratív vezetői a kongresszust megelőzően szűkebbkörű tanácskozásra ülnek össze, amelyen a kongresszus teendőit beszélük meg.

Romániában jelenleg mintegy négyszázezer gondozás alatt lévő hadiárva van. A kolozsvári hivatal kerületében ötvenezer hadiárva tartanak nyilván, akiknek ellátása egy évben tizenhárom millió leibe kerül. A hadiárva-gondozóhivataloknak Bukarestben van a központjuk. Ezenkívül minden vármegyében van egy kerületi igazgatóság, adminisztratív komitével. A fiókok autonómiával rendelkeznek. Külön szervezést intézi a hadiárvaként és a hadiözvegyek ügyeit. Más egyesületek, amelyek hasonló célra alakultak, vagy alakulnának, csak a központi hadiárva-gondozóhivatal beleegyezésével és felügyelete alatt működhetnek.

A kongresszust élénk érdeklődés előzi meg. Valamennyi jótékonyegyesület és emberbaráti intézmény vezetői meghívást kaptak a részvételre. A hadiárva-gondozóhivatal nemzeti-ségi és vallási különbség nélkül gondoskodik a hadiárvaokról. A kolozsvári kirendeltséget Vladescu ezredes és Bretán őrnagy vezeti.

Ajánlata pedig ez: visszaadja a tönkrement cégnek, a lába alól kihuzott talajt. A telket, amelyen már régen romba dőltek a gyárépületek. Hitelt is ad neki az épületek fölépítéséhez. Egyetlen kikötése azonban, hogy a tönkrement géptulajdonos, fektesse be minden erejét, megmaradt csekély anyagi tehetségének legalább egy részét az üzembe helyezéshez. Biztosítékul kell ez a szomszéd nagy üzomnek, hogy a maga befektetése nem fogna elveszni, mert hiszen a tönkrement cégnek is életérdeke, hogy az újra üzembehelyezett telep mennél nagyobb jövedelemmel prosperáljon.

Ez a szomszéd gyártelep: Anglia. Angliának igen nagy gazdasági és politikai érdeke fűződik ahhoz, hogy Palesztina, angol protektorátus alatt, rövidesen önálló zsidóországgá fejlődjön. A palesztinai tengerpart kapuja egész Ázsiának, elő és hátsó Indiának. A tranzító kereskedelem legrövidebb útja Palesztina területén visz keresztül és Angliának, mint par excellence kereskedő hatalomnak életérdeke, hogy kereskedelmi útjai, vele barátságos, sőt szövetséges és még ennél is több: vele azonos gazdasági érdekekkel bíró országon vezessenek keresztül. Ezt a gazdasági érdekét felfogva, Anglia maga is hozzájárult, az állami üzletbefektetés minden eszközével, tehát pénzzel és vérrel Palesztina fölépítéséhez. Ugyancsak üzleti érdeke Angliának az is, hogy Palesztina területét az a nép

A szamosvölgyi vonatok új menetrendje május 15-én lép életbe

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

A „Szamosvölgyi Helyiérdekű Vasutak” vezérigazgatósága május 15-től több új vonatjárat életbeléptetését és a meglévőket menetrendjének megváltoztatását határozta el.

Eszerint a 12. számú személyvonat Kolozsvárról indul éjjel 2 óra 59 perckor, Déstre érkezik 5 óra 15 perckor, indul 6 óra 34 perckor és délután 5 óra 12 perckor van Nagybányán. Ennek a vonatnak mindennap csatlakozása van Zilahra és Besztercére.

A 3. számú kofavonat délelőtt 10 óra 38 perckor indul Kolozsvárról és 12 óra 54 perckor érkezik Déstre. Ennek a vonatnak Dés a végállomása. A 2. számú gyorsított személyvonat délután 3 óra 39 perckor indul Kolozsvárról, Déstre érkezik 5 óra 20 perckor, indul 5 óra 35 perckor és éjjel 11 órakor van Nagybányán. Csatlakozása van Besztercére mindennap, Zilahra minden másodnap.

A 4. számú gyorsított személyvonat este 7 óra 43 perckor indul Kolozsvárról és 9 óra 24 perckor érkezik Déstre. Visszafelé a nagybányai 1. számú gyorsított személyvonat reggel 8 óra 37 perckor, a 11. számú gyorsított személyvonat este 10 óra 57 perckor, a dési 3. számú gyorsított személyvonat délután 3 óra 30 perckor, a 7. számú kofavonat reggel 6 óra 40 perckor érkezik Kolozsvárra.

Miért halasztották el a román-orosz béketárgyalást?

Helsingfors, május 10. (R. T. I.) Zinovjev, az orosz kormány egyik revali konferenciaküldött békedelegátusa lemondott megbízatásáról, mert nem helyesli Lenin újabb követett politikáját. A revali béketárgyalások elhalasztásának ez a tulajdonképeni oka.

Bukarest, május 9. (Danian.) Az „Indreptarea” írja: Oroszország nyugati részének sajtója ismét a bolsevikiek hadikészülődéséről ír. Szó van a külügyi népbiztoságban történt személyváltozásról is. Csicserin utódja valószínűleg Litvinov lesz. A „Rul” című lap szerint Odesszában a beszarabiai határ ellen nagy támadást készítenek elő. Mindezek oly jelenségek, melyeknek magukra kell vonni a román kormány figyelmét. Ha e hírek alaplanoknak bizonyulnak is, egy igaz marad, és ez az, hogy az oroszok húzódnak a tárgyalásoktól. Ebben az esetben a román kormánynak, melyet oly sokszor vádoltak azzal, hogy Oroszországgal szemben politikája habozó és határozatlan, kötelessége a világnak tudtára adni, hogy ezuttal más a késedelem oka és Románia szándékai békésebbek, mint valaha.

kapja meg, melynek gazdasági ereje és tehetősége a legtöbb reményre jogosít, s amely versenytársa, konkurrens üzleti ellenfele sohasem lehet. A zsidó nép ez. A kicsiny zsidó nép, mely éppan kicsiny számánál fogva konkurrens soha se lehet a hatalmas Angliának, de a maga nemzeti és gazdasági érdekeit teljes mértékben szolgálhatja, amellet Anglia is busásan megtalálja benne üzleti számításait.

Itt állunk tehát a választás előtt. Nem ajándékot kaptunk, hanem becsületes üzleti szerződést terjesztenek eléünk. Anglia gazdasági és erkölcsi hitelt nyújt nekünk ősi országunk fölépítésére. De kötelezőnk kell magunkat, hogy minden energiánkat és anyagi erőnket befektetjük az üzembehelyezés nagy munkájába, hogy a nyújtott gazdasági és erkölcsi hitelt — amíg teljesen vissza nem tudjuk fizetni a hitelezőnek, — legalább a legális kamatokat meghozza a kölcsönadónak. Ez az energia és anyagi erő, melyet a szerződő üzlettárs megkövetel tőlünk, számokban kifejezve: huszötmillió font sterling. Lehetett-e más becsületes választása a tönkrement üzemtulajdonosnak, a zsidó népnek, minthogy örömmel ragadta meg a nagyszerű ajánlatot, az új felvirágzás lehetőségét és vállalta a föltétlenül szabott anyagi befektetést? Tízannegy millió zsidó lélek él a földkerekségen. És hogyan mindannyian koldusok, földönfutó, országokon keresztül hajszolt, nincstelen, pénztelen emberek

Az építés

— Tanulmány —

Írta: Giszkalay János

Technikai szakértők, pénzügyi kapacitások és nagy államférfiak beható megvitatásának eredményeképpen, a londoni konferencia huszonötmillió font sterlingben állapította meg azt az összeget, mely a palesztinai zsidó nemzeti otthon fölépítéséhez, technikai kifejezéssel élve: üzembehelyezéséhez föltétlenül szükséges. És valóban ez a szó: az „üzembehelyezés” fejezi ki legjobban, annak a munkának, energia és pénzbefektetéseknek természetét, amely a mostani évtől számított öt esztendőn belül a zsidó nép összességére vár. Mert a helyzet ez: van egy bukott, tönkrement cég, melynek lába alól, elemi csapások kirántották a talajt. A telek, a gyárépület, az egész üzemtelep hosszú éveken keresztül elhanyagolva, kihasználatlanul hever. A tönkrement, az évezredekken keresztül paragon hevert zsidó földről van szó. De a szomszéd gyárüzem tulajdonosának üzleti érdekében áll, hogy ez a lerongyolt, lezúllott, tönkrement telep újra felépüljön, munkába helyeződjön és vele szövetkezve, vele egyöntetűen kezdje meg a gazdasági termelést. A szomszédgyárüzem tehát, mindenesetre, a maga üzleti érdekétől vezérelve, ajánlatot tesz a tönkrement cégnek. Mert ismeri a tönkrement cég energiáját, becsületes munkabírását és bizik benne.

A német birodalmi gyűlés ma dönt az ultimátumról

Erősödött az elutasítás eshetősége

Berlin, május 9. Az utolsó pillanatokig úgy alakult a helyzet, hogy a német kormányválságot gyorsan megoldják és hogy a birodalmi gyűlés az új kormány előterjesztésére dönt az antant ultimátumáról. A közvéleményben napról napra erősödött az a hit, hogy az új kormány a birodalmi gyűlés többségével megszavaztatja az antant követelések teljesítését. Antantkörökben és a francia sajtóban is az a vélemény alakult ki, hogy Németország elfogadja az ultimátumot. Mára azonban kiderült, hogy **a kormányválság megoldását, épen a politikai körökben beállott hangulatváltozás késlelteti.**

A baloldali pártok, elsősorban a munkásképviselők a béke őszinte helyreállítását kívánják; amíg olyan volt a helyzet, hogy a többségi szociáldemokratákkal való koalíciós kormányzás lehetősége előtérben állott, a jobboldali pártok is hajlottak a meggyőzés felé, — természetesen belpolitikai okokból, hogy így a szociáldemokratákkal szemben megőrizték kormányképességüket. Mikor azonban nyilvánvalóvá lett, hogy a szociáldemokrata párt nem megy be a koalíciós kormányba, amikor tehát biztos lett, hogy a jobboldali koalíciója fennmarad, változtattak politikájukon, most már **a legtöbb jobboldali párt azt hangsúlyozta, hogy az antant ultimátumának elfogadása lehetetlen.**

Egyszer már meg kell mutatni a világnak, — ezzel a jelszóval agítanak — hogy nincsen olyan hatalom, amely a német népet a minden józan észsel ellenkező követelés elfogadására kényszeríthetné.

A jobboldali pártok mindamellett nem akarják viselni a teljes felelősséget az antant követelések elutasításáért. Azt a megoldást találták tehát ki, hogy előbb döntsen a birodalmi gyűlés a szövetségesek ultimátumáról és az új kormány csak a döntés után alakuljon meg. A demokraták voltak az elsők, akik a személyi kérdés megoldásának az elhalasztását kívánták, majd csatlakozott hozzájuk a német néppárt is. A centrumban megoszlik a vélemény, a többség azonban szintén az új kormány megalakulásának a kitolását kívánja.

Ami az ultimátum elfogadásának vagy elutasításának kérdését illeti, a pártok felfogása megoszlik.

A német demokratapárt nagy többsége az elutasítás mellett van. A néppárt, amely az utolsó napig az elfogadás felé hajlott, utóbb szintén az elutasítás mellett döntött, de bizonyos korlátozással. A centrumban épenugy, mint a kormányválság elintézésének kérdésében,

is volnánk: annál inkább! Annál nagyobb erővel, annál nagyobb akarattal! Mi az, egy tizenhárommilliónyi népnek, huszonötmillió font sterling, ha ezzel életét, jövőjét, boldogságát tudja megváltani? A huszonötmillió font meg lesz. Őt esztendő tüztek ki az összegyűjtésre. Őt esztendő nem fog elmulni és a huszonötmillió font régen együtt lesz. Egy esztendő se mulott még el és Európa és Amerika zsidósága már is begyűjtötte az összeg tekintélyes részét. Nem légvárépítés tehát az, ha már mostan, előre megállapítjuk, hogy az országépítő alap, a Keren-Hajjeszód pénzeit milyen irányelvek szerint, milyen arányokban és hová kívánjuk fordítani. A londoni konferencia határozataiban ebben a tekintetben is pontosan megállapították a határvonalakat.

A „Keren-Hajjeszód Ltd.-nek, magyarul: a Honfoglalási Alapnak, bevándorlási és gyarmatosítási társulat vagy részvénytársaság jellege van. Mondottuk már az első fejezetben, hogy a Keren-Hajjeszód magában foglalja az önkéntes adományozás, a nemzeti kölcsön és a kereskedelmi befektetés lényegét. Anyit jelent ez, hogy a kontemplált huszonötmillió fontnak egy része, mondjuk egy harmada, olyan befektetésekre kell, melyek semmiféle üzleti hasznot nem fognak hajtani. Ilyenek például a bevándorló zsidó tömegek fogadása, ideiglenes elhelyezése, munkával való ellátása, ami mind nagy pénzüsségeket emészt föl, anélkül, hogy a megtérülésre valaha is számítani lehetne.

az ultimátumról is megoszlanak a felfogások, úgy, hogy határozottan még nem foglalt állást a párt.

Megállapítható tehát, hogy a polgári pártok között növekedik a hajlandóság, az ultimátum elutasítása mellett. Ennek főoka, hogy bizonytalan, vajjon az ultimátum elfogadása esetén elkerülhető lesz-e a Ruhr-vidék megszállása. Az ultimátum ugyanis **lehetővé teszi a franciáknak, hogy megszállják a Ruhr-vidéket még abban az esetben is, ha az ultimátumnak egy követelése esetleg teljesítetlen maradna.**

Az ultimátum pedig többek között a bajor polgárőrségnek május 31-ig való feloszlását is követeli. A német kormány ugyan szívesen feloszlattatná az Orgesch-t és a többi hasonló bajor alakulatot, de nincs hozzá hatalma, mert a bajor kormány hallani sem akar a polgárőrség lefegyverzéséről. Ezért felvetették parlamenti körökben azt a kérdést, vajjon Franciaország, ha a bajor polgárőrséget nem oszlatják fel május 31-ig és egyébként az ultimátumot teljesítene, nem vonulna-e be mégis német területre. Kehr bajor miniszterelnök kihallgatáson jelent meg ma Ebert köztársasági elnöknel, aki előtt kifejtette a bajor kormány álláspontját és hangsúlyozta, hogy az ultimátum politikai és gazdasági okokból elfogadhatatlan. Ha Németország enged és fogja szívesen engedékenységet, meg fogja szívesen engedékenységet.

A birodalmi gyűlésnek kedden, 10-én van a nagy napja, amikor **szavazással kell dönteni a szövetségesek ultimátumának elfogadásáról vagy elutasításáról.**

Az utolsó pillanatban a koalíciós pártok értekezleteket tartottak. A kiszivárgott hírek szerint elfogadják a pénzügyi feltételeket, de a lefegyverzésre vonatkozó követeléseket elutasítják. A birodalmi gyűlés megnyitása előtt úgy alakult ki a helyzet, hogy az ultimátumnak feltétel nélkül való elfogadása mellett csak a szociáldemokraták és a független szocialisták foglalnak állást. Mindamellett nincsen kizárva, hogy a jobboldali pártok egy része, különösen a centrum baloldala, a szocialistákkal fog szavazni. Arra is számítanak, a német néppárt is megoszlik a szavazásnál és így még mindig

megtörténhet, hogy a birodalmi gyűlésen többségben lesznek azok, akik az elfogadás mellett szavaznak.

A helyzet tehát még tisztázatlan és jóslásokba — legalábbis fentartás nélkül — alig lehet bocsátkozni.

Az összeg második harmada olyan befektetésekre szükséges, melyek nemzeti kölcsön jellegűek, amelyek a Keren-Hajjeszódnak. Iskolák, kórházak építése, közigazgatási jellegű vállalatok létesítése stb. stb. mind olyan intézmények, melyek a beléjük fektetett összeg kamatait föltétlenül meghozzák, de maga a beléjük fektetett tőke hosszú ideig nem térül vissza. A Keren-Hajjeszód részjegyselei tehát ez összeg után legfőképpen csak az évi kamatokot fogják megkapni.

A fennmaradó harmadik hamadot kizárólag és szigorúan kereskedelmi alapon vett kereskedelmi természetű vállalatokba fektetik be és minden körülmények között jövedelmet biztosít a jegyzőknek. A Keren-Hajjeszód Ltd. minden jegyzője (részvényese) részesedni fog az utolsó harmad teljes hozadékában. Ennek a harmadnak rendeltetése közmunkák vállalása, mindenemű bankintézmények létesítése és minden olyan munkában való részvétel, mely Palesztina felépítését célozza.

Ez a három részre való beosztás azonban csak a teljes összeg nyolcvan százalékára vonatkozik. Mert a Keren-Hajjeszód husz százalékát érintetlenül átengedjük a Zsidó Nemzeti Alapnak. Hogy ennek az átengedésnek mi a célja, van-e üzleti alapja, arról a harmadik tejezet során fogunk megemlékezni.

(Folytatjuk.)

Perces párbeszéd

Évforduló

Ugynevezett rendes család lombos, terebélyes tőgy alatt az erdő szélén. A három gyermek közül, a legkisebbik, Pistike szardíniás kenyérel tömi magát, a két fiú csatákba tépett rongylabdával futbalozik. Közben egymásba rugnak.

Apus: Nézd ezt a vadállatot. Nézd, hogy törli szét a Dudí térdkalácsát.

Anyus: Törje! Te is törted, amikor ilyen voltál. És ne feledkezz meg, hogy nem veszekedni jöttünk, hanem évfordulóni. Most tiz éve... (Élérzékenyülve.) Emlékszel?

Apus: (Tudja, hogy az asszony az áhitat és megilletődés perceit nem prezentálja ingyen. Nem akar ellágyulni, míg nem tudja, hogy mibe fog kerülni.) Emlékszem, de ami elmúlt, az elmúlt.

Anyus: (Bosszusan.) Ez aztán bölcsen és fordulatosan volt mondva! Ami elmúlt, elmúlt. Ezt a szép mondatot biztosan Eötvös Karthausijából vetted. Ami mellett elaludtál.

Apus: (Unottan.) Ilyesmi megcsik.

Anyus: És akkor felköltöttek és te nagyon röstelkedtél. Főlélem hajlottál és azt mondtad: az irodalom unalmas, csak az élet szép és a szerelem nyújt halhatatlan gyönyöröket. Így mondtad: halhatatlan gyönyöröket. Megmondhatnád, milyen könyvből puskáztad ki ezt a két szót? (Apus elmosolyogja magát. Ez a siker az asszonyt az ostrom folytatására ösztökéli.) Főlkeltél és engem is fölsegítettél. És élvezettel egy közeli fához, be az erdőbe és késszel szívet vágtál a kőregbe és a szívedbe bevágtad a kettőnek neve kezdőbetűit. A betűk ölelkeztek. (Halkan, szerelmesen a fülébe sugja.) Mi is ölelkeztünk. Emlékszel? Most pedig cihelődj föl, öregem és gyere a fához.

Apus: (Pár pillanatig habozik, aztán neki-hatóroddva.) Mondd csak Berta, de őszintén mondd, mibe fog nekem ez kerülni?

Anyus: (Még számlált néhány könnyet sajtolt ki a szeméből.) Istenem, hogy egy emberből így kivesszen minden idealizmus! (Főlzikog.)

Apus: (Főltápázkodik.) Gyere hát anyus! Azt hittem, érted a tréfát. (Mennek a fához. Anyus meghagyja Sanyinak, az idősebb fiúnak, hogy vigyázzon Dudira és Piroskára.)

Anyus: (Siet a fa felé.) A fa is megöregedett, mások is belé vették a szívüket. Látod, apuci ilyen az élet! (Ráborul.)

Apus: (Lágyan, élérzékenyülve.) Drága nő vagy nekem, Bertus!

Anyus: (Mintha félreértette volna az urát, méltatlankodva.) Miért? Talán rám fizetsz? Három gyermekedet neveltem, az életem egyik fele a konyhában, a másik a gyerekek között. Olyan nagyon meglennék fizetve, ha egy kosztümöt, egy pár lakkcipőt és egy kalapot vennél pünkösdre?

Apus: (Üzleti hangon.) A kosztüm meglesz, de olyan lesz, hogy a sárka cipő is jól hozzá fog szimmetelni. A kalapot pedig át fogod alakíttatni.

Anyus: (Mégcsókolja ura izzadt homlokát. Aztán odamegy a fához és megtalálja a tiz év előtti emléket.) Itt van látod, öregem! Milyen szépen bemohosodott a szívünk. A mai napon fölfrissítjük. (Pátosszal.) Az évforduló legünnepelesebb pillanata lesz, amikor a fábavágot szívet megcsókoljuk.

Apus: Vagy amikor megkapod a kosztümöt.

Anyus: (Bosszusan.) Ugyan kérlek, ne profanizáld ezeket a szent perceket. Gyere, öleld át a fa törzsét és puszd meg gyorsan életünk legszebb emléket! (A tisztásról éktelen ordítás hallszik. Sanyi csunya gölt rugott Dudiba. A kis leány is legurult és arcát a szardínia doboz éles fődéle véresre sebezte.)

Apus: (Miatán alaposan megrakta Sanyit.) Látod, nagyon kellett ez a komédia! Évforduló a szivecskével. Azt hiszed, a kosztümöt másképp nem is kaptad volna meg?!

Anyus: (A két gyermeket magához szorítja, csittítja őket, a vért letörli a kis leány arcáról, bekötözi.) Ne sirjatok drágáim, új ruhát kaptok kicsinyeim. A kosztümöm árából veszek új gunyát nektek, aranyos tubicáim. Jaj, csak patikára kelljen, édes kis bogaraim! (sz. i.)

Az Internált-táborból a Duna medréig Szabadulás a piliscsabai táborból — László Laufer Sándor és Márkus Antal sorsa

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Tegnap számunkban megírtuk, hogy az utolsó napokban tizenhat megcsónkított hullát került ki a Duna medréből. A „Jövő” című bécsi lap jelentése alapján közöltük, hogy az áldozatok a piliscsabai internált táborból kerültek ki, ahol Galetsky nevű főhadnagy vezetésével a szabadlábba helyezett internáltakat tiszti patrul elfogja és rémes kínzások után a Dunába veti. A „Jövő” legutóbbi száma a következőkben folytatja a leleplezéseket:

László-Laufer Sándor szomorú szabadulása

László-Laufer Sándor borügynököt hónapokkal ezelőtt árdragítás miatt a piliscsabai táborba internálták. Ügyvédje, aki az ukrán követség jogtanácsosa, kijárta szabadlábba helyezését. Április 7-én az ügyvéd vonatra ült, hogy ügyfele kiszabadulásánál jelen lehessen, legnagyobb meglepetésére azonban a piliscsabai tábor parancsnokságának vezetője, Galetsky Árpád főhadnagy azt a felvilágosítást adta, hogy László-Laufer Sándor a szabadlábba helyező végzés alapján már el is hagyta a fogolytábor.

Az ügyvéd örömmel vette tudomásul a felvilágosítást és hazautazott Budapestre, ahol első teendője volt ügyfele hozzátartozóit fölkeresni. László-Laufer családja azonban semmit sem tudott a borügynök kiszabadulásáról és minthogy László-Laufer a következő napokon sem érkezett meg családjához, az ügyvéd visszautazott Piliscsába, ahol ott felszólítására megmutatták a szabadlábba helyezéséről szóló jegyzőkönyvet. A nyilatkozatban László-Laufer elismeri, hogy tudatták vele szabadlábba helyezését és hogy az intézkedés folytán az internált tábor elhagyja. A hivatalos nyilatkozatot az internált borügynök sajátkezűleg írta alá.

László-Laufernek nem tudtak nyomára jutni, míg nemrégiben rendőri jelentés közölte, hogy Szigetszentmiklóson egy hullát vetett ki a Duna s annak fehérneműjében talált monogram azt engedni sejtetni, hogy azonos az el-tűnttel. A rendőrség azonban Hájjas Iván parancsára megtiltotta a hulla megtekintését. Az ügyvéd titokban mégis leutazott a községbe s a rettenetesen megcsónkított hullában felismerte László-Laufer Sándort.

Márkus tanító tragédiája

Ugyancsak internálva volt Márkus Antal zsidó vallású budapesti tanító is. A legbrutálisabb bánásmódban részesült a tábor őrző katonák részéről, mint azt menyasszonyához címzett leveleiben megírta. Egyik ilyen levelét elfogták és másnap iszonyú kínzások után a többi kijelölt szerencsétlenül együtt őt is földobták, összeköltözve, a Budakalász felé induló szekerek egyikére. Holtteste idáig még nem került elő, menyasszonya azonban, aki értesült vőlegénye eltűnéséről és a kapott levelekből ismerte Márkus kínzóinak nevét, lesbe állt a Royal szálló előtt, hogy megbosszulja vőlegénye halálát. Rátalált Sefesik György főhadnagyrá, az egyik gyilkosra és revolvért fogott rá.

A revolver csütörtököt mondott, Sefcsiknek meg társainak sikerült a kétségbeesett, örvényező nőt ártalmatlanná tenni. Fölvitték a második emeleten lévő szobájukba, ahol a szerencsétlen leányt összeverték, erkölcstelen merényletet követtek el ellene és elmondhatatlan aljasságokat műveltek vele, amelyekbe a nő beleőrült. Ezután egy pincérrel telefonon hívatták a mentőket, akik a szerencsétlen teremtet a lipótmezei tébolydába szállították.

A német kormányválság

Berlin, máj. 9. A kormányválság kérdése hátterbe szorult, miután az új kabinet megalakulását valószínűleg elhalasztják. A kombinációkból kiesett dr. Mayer párisi német nagykövet kormányalakítása, mert dr. Mayer köölte Ebert elnökkel, hogy a kormányalakítást nem vállalhatja. Az elnök ugyan feikérte Mayert, hogy határozatát halassza el néhány nappal, de a jelek szerint Mayer megmarad eredeti álláspontja mellett. Bülow herceg jelöltége is meghiusult. Stresemann és Steigerwald mellett, mint komoly jelölt tűnt fel dr. Schwander,

PIS PUS

(*) Miss Wilson, a tizennégy pontos Wilson leánya, új irányba terelte a feminista mozgalmat. A régi program helyett újat hirdet. Azt követeli, hogy az amerikai asszonyok férjhez menetelük után is viselhessék leánykori nevüket. A mozgalom az eddigi jelek szerint sikerrel kecsegtet. Amerikában tehát a nőemancipáció kérdését meg fogják oldani. Amerikában ezután már csupa boldog, csupa egészséges, csupa független asszony lesz, hiszen az ő életük csak azért volt olyan elviselhetetlen, mert arra kényszerítették őket, hogy a férfiak nevét viseljék. A férjüket szeszélyeit elviselhetik, a zarnokságukat is, sőt még azt is ellehet viselni, hogy a tisztelt férjek néha-néha nem is olyan tiszteletreméltóak, mint aminőknek mutatkoznak és annyi szabadságot adnak az asszonyaiknak, amennyit csak ritkán bírnak el a gyenge női vállak. De hát mindez nem alázza meg a nők méltóságát. A nő alárendelt helyzete nem tulságosan veszedelmes, hogy abból kimentsék, azért nem érdemes küzdeni. De a név az aztán egészen más. Egy Brown-leány nem tűrheti, hogy a Rockefeller, vagy a Vanderbilt, vagy a Morgan nevet viselje, csak azért, mert a férje véletlenül Rockefeller, Vanderbilt, vagy Morgan néven szerzi a milliárdokat. De vajjon a milliomosok millióit sem viselhetik el férjhez menetelük után az amerikai kisasszonyok?

*) *Deziré*: magas, jöltáplált fiatalember, polgári nevén, — mert a *Deziré* becéző neve, — Kosztolányi Dező. Ez a *Deziré* — el kell ismerni róla, — a tehetséges magyar lírikusok közül való, a stílus művésze, aki a Kisgyermek panaszai lágy és édes szépségeit könnyezte ki hazug és hideg szívéből. Ez a *Deziré* igazi művész: az írás, az élet és a konjunktura művésze. Kezdte a klerikális Életnél, folytatta a zsidó Hétnél, az antiklerikális Világnál, a modern és radikális Nyugatnál, Pesti Naplónál és Esztendőnél és most befejezi a vérszagu fehér Uj Nemzedéknél. Mert itt — a jó *Deziré* még nem tudja, — be fogja fejezni. Hiába írta meg a kommun alatt az Árva Mariskát, hiába kacsint most a „vörös” Bécs felé, hiába mondja, lármazza és sirja, hogy sohasem volt destruktív: hogy majd az idők fordulásán azt zokoghassa: sohase volt fehér, — véresen fehér ő, véres és mérgezett a tolla, hazug és gyalázatos álszenteskedő Pardonja, amely nem ismert pardont: legősbbet uszított a zsidók ellen, akik pénzén hizott olyan zsiróssá ez a *Deziré*. De Kosztolányi Dezőt már saját fegyvertársai is feltűzik tolluk hegyére: a Szabó Dezők és Lehner-Lendvay Istvánok fenik rá bajtársi bajonettjüket. Ha tulélné ezt is, majd lesz még Pardon, amely nem ismer pardont. Ezért *Deziré* akárhol is kezdte, csak az Uj Nemzedéknél fejezheti be.

*) *Egyszer már elvesztette* Németország a háborút, most a legjobb uton van, hogy másodszor és végérvényesen alul maradjon, hogy az antantot, amely egyszer már győzött, másodszor is győzelemre segítse. A német politikusok nem tudják teljesíthetőnek az ultimátum feltételeit, tehát inkább jöjjen az özvív — mondják. Már fizetnék a milliárdokat, amelyeket a német márkának kell kiizadnia, belemennének a magas vámtételekbe is, mert hiszen a fogyasztók milliói megfizetik a különbözetet, de az Orgesch és az Einwohnerwehrek, a felfegyverzett polgárőrségek felszólítását elviselhetetlennek tartják. Hiába ordítja a német nép, hogy békességet akar, hiába könyörög a Rajna-vidék legváltozatosabb izgalmaikon áthajszolt, meggyötört népe, hogy kárisák el feje fölül a megszállás gyötrelmeit, Kahr bajor miniszterelnök és a többi Kahr férfias elhatározással út az asztalra: a polgárőrségeket nem lehet lefegyverezni! Mindent lehet, de azt nem! A német politikusok nem tudnak lemondani a hadseregről, de azzal már nem törődnek, hogy az özvív azt is elsöpri, hogy az antant csapatok az Orgeschet is lefogják fegyverezni. Ha elvesz a fegyveres hatalom, akkor vesszen el minden — hiszik ők — és nem akarják észrevenni, hogy hatalmuk elvesztése a német nép győzelmét és Európa békés életét jelentené.

Glesswein és Andrassy a zsidó kérdésről

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, május 9. Két magyar vezető politikus nyilatkozott a napokban a zsidókérdésről. Mindkettő a keresztény politika vezéralakja, az egyik már évtizedek óta, a másik ugyanannyi hónapja sem. Az egyik Glesswein Sándor pápai prelátus, a keresztényszociálisták elnöke, a másik Andrassy Gyula gróf, a legujdonsültebb kurzista. A mennyire felülemelkedett és emberszeretettel áthatott Glesswein Sándor beszéde, ugyanannyira kicsinyes és gyűlölségtől lihegő Andrassyé. Glesswein Sándor megállapítja, hogy egy hosszú életem keresztül valahányszor olyan mozgalmakban vett részt, amelyeket szolgálni kötelességének tartotta, hetvenöt—nyolcvan százalékban zsidókat talált maga mellett. Andrassy Gyula viszont uszéli közhelyek hangoztatása után vigyázatra inti a zsidókat, nehogy még jobban próbára tegyék a társadalom idegrendszerét.

A két beszéd részleteit az alábbiakban adjuk:

Glesswein a jogrend hiányáról

— A külföldi államokban jogrend van és Magyarországon is követelni kell, hogy legyen. Eppen a jogrend hiánya téplálja a rombolás szellemét. Ha azt látjuk a népek százezrei, hogy itt internálva vannak emberek már másfél év óta, akárhánny közülük áttatlanul... (Fölkáltások: Negyvenezzer ember! — Ki sem hallgatták őket!) A másik oldalon pedig azt látjuk, hogy a büntetések szabadon járnak, (Kerekes Mihály: „Kurzusdialia!”)... akkor nem lehet csodálni, hogy a külföld bizalma is megrendül Magyarországra iránt. Másrészt pedig az országban is sok embernek az az érzése, hogy a jogrend körül súlyos bajok vannak.

A zsidók szerepe

Egyoldalú az a felfogás, — folytatta — hogy nálunk a bolsevizmust a zsidók csinálták és hivatkozhatik egy igazán keresztény és keresztény szellemű német tudósra, Foersterre, a nagyhirű müncheni tanarra, aki azt mondta, hogy a nyugateurópai zsidóság nemesebb elemeiben tovább él az isteni uralom régi gondolatolata és ebből származik szenvedélyük, odaadásuk és érzékenységük a szociális igazság és a nemzetközi gondolat iránt. Ez így van, ezt ő maga is tapasztalta és sajnálattal állapítja meg, hogy amikor nemzetközi mozgalmakban részt vett és olyan nemzetközi eszmékről volt szó, amelyeket ő is szolgált, hetvenöt-nyolcvan százalékban mindig zsidók voltak mellette. De ez nem a zsidóság hibája, hanem a keresztényeké.

„Nemzeti politikát és ne zsidó politikát”

Gr. Andrassy Gyula Miskolcon mondott beszédet, amelyben beszámolt azokról az okokról, amelyek a kereszténypártba való belépését előidézték. Elhatározására döntőleg hatotta azok a tapasztalatai, hogy a destruktív elemek újból kezdik veszélyeztetni Magyarországot nyugodt, békés, harmónikus keresztény nemzeti alapon álló fejlődését.

Andrassy ezután intette a zsidóságot, hogy vigyázzanak és ne tegyék próbára a társadalom idegrendszerét. Ne pangessenek forradalom előtti hangokat, nehogy az rajtuk boszszulja meg magát. A tapasztalatok után nem lehet túrni azt, hogy a zsidóság továbbra is megtartsa a gazdasági élet bizonyos ágáiban azokat a hatalmi pozícióit, amelyeket eddig zavartalanul élvezhetett. A helyzetet ismerő, hazafiasan érző zsidóknak meg kell barátkozniuk ezzel. Ne küzdjenek hatalmi célokért, ne tegyenek magukávé minden zsidó ügyet. Nemzeti politikát és ne zsidó politikát folytassanak. Andrassy ezután kijelentette, hogy elítéli a zsidósággal szemben való pogromszerű fellépést.

Törvény az antiszemitizmus ellen Amerikában.

Newyorkból jelentik: A michigani parlament elé most terjesztették azt a törvényjavaslatot, amely minden írásos igazgató antiszemita propagandát büntetés terhe mellett megtilt. A törvénynek többek között az is célja, hogy Ford zsidóüldözési propagandáját egyszer és mindenkorra megszüntesse az országban. A törvényjavaslat a tilalom athágóit egy évi börtönbüntetéssel, vagy ezer dollár pénzbírsággal sújtja.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség:	877
Kiadóhivatal:	855
Zs. N. Sz.	550

Válassz egy levélre

Egy talmudjogi alapelve:

„Ló rainu, enó ráaja” — Magyarul: „az, hogy nem látunk valamit, annak nincs bizonyító ereje.”

Idézet a prófétákból:

„Rak etchem jadáti mi-kól mispöchót haadámah: al-kén ekkód aléchem et kól avonó-téchem.” Magyarul: „csak titeket szerettelek a föld minden nemzetsége közül; azért fölrovom néktek minden bűneiteket.” (Amós, 3; 2.)

Egy filológiai adat:

A régi Magyarország felső vidékén, az úgynevezett Ojberland jiddis nyelvénél van egy tájszava, mely így hangzik: „Khumisz”. Eredetileg a kocsikecskét hívták így, aztán átvitt értelemben a zabkenyérre alkalmazták, állítólag azért, mert a zabkenyér (felsővidéki termék) ízletesség tekintetében a kocsikecskéhez áll a legközelebb. Valószínű, hogy szláv eredetű szó és úgy került a zsidó zsargonba, de az is lehet, hogy németből származik és azonos a katonai kenyérre használt „komisz” szóval. Én nem tudom.

Ezzel a három, egymástól mértéktelnyen messzeségben álló, természetüknél fogva össze nem függő kis megjegyzéssel egy levélre akarok felelni, panaszos levélre, nagy fölháborodásokra, cionista kétségbeesésre. Azaz megakartam mutatni, hogy így is tudnék. De a felelet, az igazi felelet egészen más lesz. Mert az a bizonyos levél, nem is egy, — kettő van már belőle, — ezeket panaszolja:

„Elérkezett a sékel beszédének ideje, az erős, a céltudatosan keresztülvitt cionista agitáció végső terminusa. És épen ti, akik hivatalba vagyotok a legfelsőbb vezetésre, az irányításra, megnehezítették, sőt: lehetetlenné tettétek minden munkánkat. Megnyilatkozásaitokkal elriasztjátok eszménktől Erdély zsidóságát, melyről ti is tudjátok, hogy semmiben sem olyan érzékeny, mint vallásos érzéseiben. Amikor sékelért jövök hozzájuk, ezzel fogadják: egyik vezetőtök, aki még ezenfelül mizrachi érzelmeinek is mondja magát, — most, hogy meghalt az apja, még csak kaddist se mondott utána. Templomban legalább, senki se litta. Aztán itt van a szatmári macsesz-ügy. Az „Uj Kelet” világgá kiáltotta ezt a szégyenletes dolgot és csunya színben állította be egy egész város zsidóságát. És általában az Uj Kelet! Köszönöm az olyan zsidóságot, mely a széderesti „zécher lemikdas kö Hillél” csúfsággal hozza hasonlatosságba! — Ha ez a cionizmus, akkor én örülök, hogy nem vagyok cionista. — Így fogadják engem, amikor a sékelért jövök mondja a levélíró — és nagy az elkedvetlenedés, a mieink között...”

Hát így is felelhetnek: Elváltatok, mondjátok a gáncoskodóknak ezt: ha nem látták őt halott apja után kaddist mondani: „ló rainu, enó ráaja”! Nem tudhatják, hogy nem odahaza gyűjtött-e egybe minjant, aminthogy viszont én tudom, hogy valóban úgy történt. — De mindenesetre: „ló rainu enó ráaja!” És a szatmári macsesz-ügy? Hogy a zsidóság meghurcolása volt? Feleljetek nekik Ainosz prófétával: „csak a zsidóságot szerettük mindenek fölött és épen azért ostorozzuk minden bűnét!” — És a Hillél tanítónk megcsúfolása? Neversetek szemükbe: egy ostoba sajtóhiba az egész, a művelt szedő, az előtte ömerellen „Khumisz” szó helyett „Kuhmist”-et szedett. Mondjátok ezt a gáncoskodóknak: hát egy sajtóhibán múljon Zsidóország fölépítése és a végig hajszolt ukrán zsidók életének megmentése? — Így felelhetnék én a panaszos levélre, de nem teszem. Az én feleletem, biztató, megnyugtató, kemény, harcos feleletem ez:

Bajlárak! „Ne féljete a gáncoskodók szavától, nehogy megfélemlíttessetek előlük.” De mondjátok nekik: ti gáncoskodók, nem

a zsidóság fellése és szeretete eseng a ti hangotokban, hanem hogy csak kifogást kerestek, hogy a kötelesség alól kivonhassátok magatokat! És ha angyalok volnánk mi cionisták, szárnyunk ragyogó tollain keresnétek foltot. És ha nem volna folt rajta, ti magatok piszkolnátok be, csak hogy kifogást találhassátok gonosz részvéltenségetekre. De ösmerjük mi ezt a fölháborodást, — és nem riaszt vissza bennünket. Megyünk töretlen erővel az élet útjai felé — és boldogok azok, akik követnek bennünket!

Bajlárak! Ez az én feleletem a levéltekre és így válaszoljatok a gáncoskodóknak. (G. j.)

— **Perez halálának évfordulója.** A „Hacefira” jelenti: Varsóban a multhéten Juda Lób Perez halálának hatodik évfordulója alkalmából az elhunyt nagy zsidó novellista barátai és tisztelői kimentek a temetőbe és Perez sírjánál hódoltak a nagy író emlékének. A „Perez társaság” a zsidó írók és újságírók egyesület, a vilnai művészkör, és a varsói színészegyesület küldöttjei koszorút és virágcsokrot helyeztek el a sírra. Barátai közül Murhavszi és Kalzizni tartottak megindító emlékbeszédet. Az emlékünnep után gyűjtést rendeztek, amely huszezer márkát eredményezett. A nap folyamán valóágos népvándorlás volt a költő sírjához.

— **Sir Samuel tárgyalásai az arabokkal.** Jeruzsálemből jelentik: A „Palestine” című újság szerint Sir Herbert Samuel fogadta az arab kongresszus elnökét és hosszasan tárgyalt vele a polgári légióba való sorozások felől.

— **Junius 1-től közlekednek a fürdővonatok.** Az erdélyi városok és a közeli fekvő fűdőhelyek között junius 1. től közlekednek a fürdővonatok. A Nagyváradi-kötegyáni határőrszekkötő személyvonatok szintén ebben az időpontban indulnak meg.

— **A budapesti keleti vásár.** Május 15. én tartják meg Budapesten a keleti vásárt. Erre az alkalomra harmincezer kereskedő utazik Kolozsvárról Budapestre. Dr. Kiss Béla igarkamarai titkár most azon fáradozik, hogy a kereskedőknek engedélyt szerezzen nagyobb pénzüsszeg kivételére. Akiknek utlevélük van és részt akarnak venni a vásáron, bővebb felvilágosítást kaphatnak a kamarától.

— **Tizenkétmillió lakosa van Jugoszláviának.** Belgrádból jelentik: A statisztikai hivatal közlése szerint Jugoszláviának 12.162.900 lakosa van. Ebből Szerbiára négy millió esik.

— **Magyarországra csak ezer magyar koronát lehet bevinni.** Budapestről jelentik: A hivatalos lap rendeletet közöl, mely szerint az Osztrák Magyar Bank magyar felülbélyegzésű bankjegyét tilos Magyarország területére bevinni. Az utódállamokban és másutt a külföldön lévő magyar felülbélyegzésű bankjegyeket a külföldön fogják becsereálni. Utazásnál és a határforgalomban ezer koronáig terjedő összeget lehet bevinni. Ezer koronán felüli összeg beviteléhez pénzügyminiszteri engedély kell.

— **A Tarbut Országos Zsidó Iskola Egyesület ankétja a nyelvrendelet ügyében.** Az „Uj Kelet” már megírta, hogy a T. O. Zs. I. E. központi vezetősége szükségessé látja egy országos ankét összehívását, amelyen az iskolafőntartó zsidó hitközségek kiküldöttjei megbeszélnek azokat a teendőket, amelyek a nyelvrendelet kiadásával megváltozott helyzetben lehetővé tesszik a zsidó iskolák zsidó szellemben való kiépítését. A felszólításnak széles körökben erős viszhangja támadt és máris sok hitközség jelentette be részvételét. A T. O. Zs. I. E. vezetősége az ankét idejét 1921 május 26. délelőtt 10 órában és helyét Szentlélek-u. 1. sz. alatti Chevra Kadisa üléstermében állapította meg. Azok a hitközségek, amelyek a bejelentést eddig valamely okból elmulasztották, május 20-áig feltétlenül jelentsek be a T. O. Zs. I. E. főtítkárságánál (Cluj, Malom u. 24. I. 19) delegáltjukat, mert ellenkező esetben a vezetőség nem tud az elszállásolásra gondoskodni. Több hitközség megkérdésére a főtítkárság közli, hogy a delegált tanító is lehet, sőt kívánatos, hogy a kiküldöttek lehetőleg szakemberek legyenek.

— **Magyarország lakossága.** Budapestről jelentik: A legutóbbi népszámlálás szerint Magyarország területén 7 841.000 ember él.

— **Köröznek egy szegedi bankigazgatót.** Mint Szegedről jelentik, a vizsgálóbíró elfogatási parancsot adott ki Mezey Imre, a Pannónia bank vezérigazgatója ellen. Mezeyt hűtlen kezelés és sikkasztás gyanúja miatt körözik.

— **Közvetlen vasuti kocsit Budapestre.** Caciula Miklós, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara titkára a napokban Bukarestbe utazik, ahol a közlekedésügyi minisztériumtól állandó közvetlen vasuti kocsit akar kieszközölni a Budapestre utazók számára.

— **Gyaluy Jenő temetése.** A tragikusan elhunyt Gyaluy Jenő ma délután három órakor temetik el a Fadrusz János utca 28. számú gyászházban. A rendőrség tegnap kihallgatta dr. Engel egyetemi tanárt és dr. Lakatos mentőorvost arról, hogy a holttesten látható sebsérülések az orvosi beavatkozás előtt vagy után keletkeztek. Az orvosok egybehangzó véleménye szerint a sérüléseket a különböző orvosi eszközök alkalmazása okozta. Az ügyesség ennek alapján megengedte, hogy a halottat felboncolás nélkül eltemessék.

— **Az adókvetés.** A husvétünnepet követőben beállott szünet elteltével az adókvető bizottság folytatja munkáját. Május 11. én az első kerület „M” kezdőbetűs adófizetői kerülnek sorra, Moskovits Jakabtól — Magyar Szilárdig, 12. én az „N” betűsök Nagy Károly — dr. Nagy (Sasi) László, 13. én pedig az „O” kezdőbetűs adófizetők Orelli Hugóné-tól özv. Pataky Sándornéig. Többek érdeklődésére közöljük a felebbezésre vonatkozó tudnivalókat. A bizottság határozatáról szóló végzést minden egyes félnek kikézesítik, a végzést a kézbesítés napjától számított tizenöt napon belül meg lehet felebbezni. A felebbezések az „Inalta Curte de cassatie, Bukarest” címzendeők és a pénzügyigazgatóságon dr. A. Danilescu tanácsosnak nyújthatók át. Az első fokú adókvetés alapján az adó már behajtható, függetlenül a felebbezés sorsától.

— **A jiddis színház a Biasini színházban.** A Kolozsváron vendégszerelő jiddis színház hétfele este óta a Biasini-kabare helyiségében folytatja előadásait. A közönség a „Das mutterherz” című dráma tegnapi bemutatóján a Biasini tágas nézőterét zsufolásig megtöltötte. A nagy népszerűsége, amelyet Rubinstein és Friedmann igazgatók kitűnő jiddis színházuk olya gyorsan szerzett, azt bizonyítja, hogy Kolozsvár zsidósága a jiddis színház előadásait már régen nélkülözötte. Értesülésünk szerint a színház igazgatósága azzal a gondolatmal foglalkozik, hogy — amennyiben a jiddis előadások iránt az érdeklődés meg nem csappan — Kolozsváron állandó jiddis színházat létesít. Ma este az eredeti Sulamit-operett kerül bemutatásra.

— **A belügyi államtitkárság új helyisége.** A kolozsvári belügyi államtitkárság a kir. tábla házában levő eddigi helyiségéből ugyanama épület 46 és 47. számú helyiségébe költözött.

— **Döntés előtt a strandfürdő ügye.** Az „Uj Kelet” nemrégiben hosszabb tudósításban számolt be Ciortea főmérnök tervéről, amellyel egy nagyvárosi igényeknek megfelelő strandfürdő építését tervezi. A fürdő helyül a sportteleppel szemben levő telket jelölték ki, a szamosárok mellett, ahol könnyen lehet megfelelő vízmennyiséggel ellátni a medencét. A városi tanács pályázatot tűzött ki a strandfürdő felépítésére. A határidő most járt le. Két pályázat érkezett. Pénteken tart ülést a városi tanács és akkor fog dönteni, hogy a pályázók közül kinek adja ki az építkezést.

— **A Sfatul Negustoresc terjeszkedése.** A Sfatul Negustoresc kereskedők szervezetének bukaresti központja a szervezet működésének egész Erdélyre való kiterjesztését határozta el. A kolozsvári fiók után most sor kerül a brassói, aradi, temesvári, nagyváradi és gyulafehérvári Sfatul-fiók felállítására is. A kolozsvári fiók egyidejűleg hatásköre alá csoportosítja az iparkamara körletébe tartozó kereskedőket.

— **Elfogták a Morgan bankház egyik merénylőjét.** Newyorki jelentés szerint a Sovrantóban elfogták Tito Luigi olasz anarchistát, akiben felismerték a Morgan bankház egyik merénylőjét. Luigi konokul tagad.

A dési helyicsoport tisztújító közgyűlése. A dési helyicsoport máj. 8-án tartotta tisztújító közgyűlését, amely nagyszámú hallgatóság részvételével mindvégig emelkedett hangulatban folyt le. Jeremiás Hersch elnök és Stern József központi kiküldött, nagy tetszéssel fogadott hébernyelvű megnyitó beszéde után dr. Harsányi Jenő ismertette a csoport két évi működését, melyhez Majrovits Lipót számszerű adatokat fűzött. Klein Jakab a rabbi kart szólította fel, hogy vegye ki részét a Palesztina-munkából, míg Stern József kiküldött a sékelakció intenzív lefolytatására hívta fel a figyelmet. Rosenzweig M. Jehuda irdítványára táviratokat intéztek Glazner Mose főrabbihoz, az E. Zs. N. Sz. vezetőségéhez és az „Uj Kelet” szerkesztőségéhez, mint a zsidó nemzeti eszmé bator és lelkes harcosaihoz. A közgyűlés utasította az újonnan megválasztott ügyvezetőséget, hívja fel a hitközséget a szükséges intézkedések megtételére, hogy a legújabbban megjelent rendelet alapján intézkedjék, hogy a zsidó elemi iskolában a magyar tanítási nyelv helyébe a héber nyelvet vezessék be. Műán a lelépő ügyvezetőségnek és különösen dr. Harsányi Jenőnek küzdelmes és eredményes munkájukért jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak, megajándékozták a tisztújítást, melynek eredményeképp megválasztották: elnök: Jeremiás Hersch, ügyvezető elnök: Dux Mór, alelnök: Klein Jakab és Rosenzweig M. Jehuda, csoport titkár: dr. Harsányi Jenő. Ezenkívül megválasztottak 15 tagu szűkebb és 30 tagu negy intező bizottságot.

Iskolák Palesztinában. Jeruzsálemből jelentik: 1921. január elsejétől április 1-ig a palesztinai kormány 39 új iskolát állított fel. Az iskolák 1890. tanulóit tudnak befogadni. Jeruzsálem hat, Jaffa hat, Samarija hat, Fönícia hat, Galilea hat, Gáza hat és Barséba három iskolát kapott.

Glizenstein Londonban. Londonból jelentik: Henri Glizenstein tanár, a világ-hírű szobrász most jött vissza Rómából. Glizenstein Londonban akar letelepedni. A művész nagy piramisos háborus emléken dolgozik.

Amerikaiak az ukrán zsidókért. Revalból jelentik: Az elmúlt héten amerikai gőzös kötött itt ki, amely rengeteg élelmiszert, ruhát és gyógyszert hozott az Ukrániában és Fehéroroszországban élő zsidóknak. Azonfelül hetvenötezer dollár értékű lisztet raktak ki, amelyet kétszáz zsidó szervezet számára adták át szétosztás céljából. Két újabb rakomány utban van.

Felhőszakadás Bukarestben. Bukarestből jelentik: Tegnap nagy felhőszakadás volt az egész fővárosban, melynek következtében az alacsonyabban fekvő városrészek viz alá kerültek. Az anyagi kár nagy.

Fuskás Béla, Körössy Dudas és Bámbó Albi zenekari hangversenyeknek esténként a „Központi” szálloda ujjonnan berendezett gyönyörű nyári kerti éttermében. (Bánffy-palota.)

Karlsbadi porcellánárú, Blidskopf préselt üvegáru és cseh táblaüveg érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 13.

Igazi mestermű, ahogyan Czinknél ruhát festenek és tisztítanak. Gyár: Kolozsvár, Dézsma-u. 5. (1207)

Grafikai műintézet SZIDON JÓZSEF Lugos (Bánát.) Albszöveg, litográfia, kő- és könyvnyomda. Művészi kiváló plakátok, rélapok, címkekészítések, nyomtatványok készítése

Orvosi hír. Dr. M. Geist Renée orvosnő hazaérkezve, rendelését Nagyváradon, Pável-u. 7. szám alatt uja megkezdte. Telefon 16-41.

SPORT

Franciaország válogatottjai legyőzték az angol válogatottakat. Párisból jelentik a Havasfingnyók: Huz év óta először történt meg, hogy az angol és francia válogatottak találkozásából a franciák kerültek ki győztesen. A versenyen óriási közönség vett részt. (Az eredményt nem közli a távirat).

Uj világrekord 5000 méteren. C. F. Hunter, az amerikaiak legjobb távfutója Pasadena-ban (Kalifornia) az 5000 méteres futásban 14 perc 25 mp. fenomenális idő alatt győzött. Az eredmény 11 másodperccel jobb Kolehinnak 1912-ben Bonin elleni olimpiai futásakor felállított világrekordjánál.

KÖZGAZDASÁG

Esik a föld ára Magyarországon. A „Pesti Napló” jelenti: A föld ára az egész delvidéken rohamosan esik. Ma már a prima föld ára az eddigi 8-10.000 korona helyett 5-6000 korona holdanként.

A bécsi börpiac. Bécsből írják: A börpiac az árak változatlanok voltak. Az árak megszilárdulását a piac a jó német híroknak tulajdonítja. Kináltak olasz macello-bőrt 420 koronáért és Croupont 600 koronáért. A nyers bőrök közül a borjubőr 250 K-t, marisbőr 120 K-t, lőbőr darabja 2100 K-t jegyzett. Május 13-án déli tíz órakor nyilvános árlejtésre kerül néhány nagyobb tétel ausztráliai talpbőr (ab bécsi raktár, tr. n. z. i. ó.)

A kis bankjegycimletek kicsérelése. Belgrádból jelentik: Május 15-30 ig cserélik ki az egy-, két- és tízkoronás bankjegycimleteket. Május 30-tól kezdve a régi cimletek érvényüket veszítik.

A temesvári tőzsde. Temesvári tudósítónk jelenti: A helybeli tőzsde megnyitása, mint az Uj Kelet már jelentette, hétfőn megtörtént, egy óra igen szerény keretek között. Ba der Henrik Lloyd-társulati igazgató és Popovicu Gábor kereskedelmi felügyelő vettek részt hivatalosan a megnyitáson. A tőzsde alapszabályának néhány pontját a jelenlegi helyzetnek megfelelően módosítani fogják. A temesvári tőzsde hetenként háromszor: hétfőn, szerdán és pénteken délután 1/2 12-től 1/2 1-ig van nyitva és máris élénken látogatják. Egyelőre csak a helyi papirokat és valutákat jegyzik a temesvári tőzsdén.

Az amerikai vasárak áresése. Newyorkból jelentik: Az Egyesült Államokban egyre tart a vas- és acélárak áresése. A nyers vas december végén 33 dollárba került tonnánként, már március 15-én 26 dollár, áprilisban pedig 24 dollár volt az ára. A bettemer nyersvas 36 dollárról 26 dollárra, a Martin serét 43 dollárról 38 dollárra esett. A vasrud a tavalyi 385 centhez képest ma 235 centen áll, míg az acélrud 235-ről 2 centre esett.

A magyar terméskilátás. Budapestről közlik: Tizenhatmillió métermázsa a terméskilátás Magyarországon, amint ezt hivatalosan megállapították. Buzával és rozsossal 3 200 000 hatásztrális holdat vetettek be. Az ellátatlanok részére 28 millió métermázsa gabona szükséges. A fejadagot 162 kg-ról 194 kg-ra fogják emelni.

Valutapiac:

Bécs, máj. 9. Lei 910, dollár 556, belga frank —, francia fr. 4555, svájci frank 93³/₄, holland frt. 198 —, dán korona 101³/₄, jugoszláv kor. 1619 —, norvég kor. 84³/₄, svéd kor. 120 70, szokol 78³/₂, leva 627, lira 2855 —, márka 845, lengyel márka 60³/₂, font sterling 2215, rubel 159¹/₂.

Prága, máj. 9. Lei 120³/₄, dinár 200 —, márka 107¹/₄, leva 87¹/₄, svájci frank 1283¹/₂, norvég korona 1118¹/₂, dán korona 1318¹/₂, svéd kor. 1693¹/₂, lira 368 —, francia frank 569¹/₂, font sterling 284 —, dollár 7062, osztr. kor. 1200, holland for. 2548¹/₂, belga frank —, lengyel márka 805

Berlin, máj. 9. Lei 111¹/₂, Amst. 2336 60, Bruxelles —, Kristiania 1033 95, Kopenhaga 1208³/₄, Stocholm 1578 40, Helsingfors —, Róma 341 15, London 268 20, Newyork 6718 —, Páris 550 40, Zürich 1193 80, Madrid —, Bécs 1568, Prága 9365, Budapest 3421.

Zürich, máj. 9. Bukarest 930, Berlin 845, Amsterdam 199 —, Newyork 561 —, London 2246, Páris 4645, Milánó —, Brüsszel —, Kopenhaga 101¹/₄, Stocholm 130³/₄, Krisztianis 86¹/₂, Prága 780, Budapest 275, Zágráb 405, Varsó 66, Bécs 145 —, Madrid —, osztr. leb. kor. —, Buenozayres —.

Budapest, máj. 9. Lei 320-330, font sterling —, leva —, dollár 185-190, francia frank 1640-1670, márka 295-305, lira 1010-1050, osztr. kor. 34¹/₂-36¹/₂, rubel 66-70, szokol 280-295, svájci frank 3425-3500, dinár 560-585, lengyel márka 25-27.

Tóra előtt adományozatok a Tarbutra.

SZÍNHÁZ

Magyar Nemzeti Színház

Heti műsor:

Szerda: Cara Negri, fantomikéi klasszikus táncművész nő föllépése. (Goldmark, Chopin, Bizet, Dálíbea, Liszt műveinek interpretációja. Premiére-hely-árákkal.)
Csütörtök: Tosca. (Jean Athanasiu és dr. Nasta Mihály, a hamburgi opera első tenoristájának vendégjátékával. Főlemelt helyárákkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Péntek: Jótékonyé'u előadás, a hadiárva javára. (Opera részletek, ériák. Jean Athanasiu, R. Lorbeer Iona, Baranyai Jolán föllépésével. Főlemelt helyárákkal.)
Szombat: Megjött a Messiás. (Ujdonság először. Premiére helyárákkal.)
Vasárnap d. u.: Gül baba. (Mérsékelt helyárákkal.)
Vasárnap este: Megjött a Messiás. (Ujdonság 2-odszor. Premiére helyárákkal.)
Hétfő d. u.: Cseregyerekek. (Mérsékelt helyárákkal.)
Hétfő este: Megjött a Messiás. (3-adszor. Rendes helyárákkal.)

A Vadgalamb bemutatója. Gara Ákos és Vadas László nagyszerűnek ígérkező operettje az egész művész-személyzetet foglalkoztatja. A művésznők közül Horváth Nusi, Kiss Cecília, Hort Isti, Miklóssy Margit, a férfi színészek közül Nagy Gyula, Leövey, Réthely, Berki, Hetény, Virig, Birczy és mások lépnek fel az új darabban. A bemutató eddigi hírek szerint, május 27-én lesz.

Im en au ti, mi li? Vöim lö schav, emátá? Teljesítse minden becsületos zsidó ember kötelességét a Keren Hajjeszóddai szemben!

Tarbut Országos Zsidó Iskola-egyesület Rendelkezési Alap

A Tarbut célja az erdélyi zsidóság hebraizálását szolgáló intézmények létesítése, illetőleg fenntartása.

5681. niszán hó 24-ig befolyt 19560 98 Lei
5681. niszán hó 24-től újár hó
13-áig a következő adományok folytak be:

Általános adomány 532 —
Önmegadóztatás 75 —

Összesen 23167 92 Lei

Általános adomány

Eisenstaedter Fülöp Cluj, 500 —, Rosmann Mór Sepsiszerenygyörgy gyűjtés 160 —, Deutsch Hermann adománya Dr. Krémer utján 100 —, A Református leánygimnázium VII. osztályának gyűjtése 50 —, Hirsch Lajos Székelykeresztúr utján beküldött az ott megtartott purimest jövedelméből 500 —, a dévai zsidó ifjúsági kulturegyesület általánosjelmezhalának jövedelméből 1500 —, Feuerstein Manó zsidó gimn. tan. gyűjtése Schwartz Jakab leányának esküvőjén 15 —, Boskovits Sándor zsidó gimn. tan. gyűjtése ugyanakkor 642 —, ebből Schwartz Jakab adománya 500 —, Brunner 50 —, Fuchs Salomon zsidó gimn. tan. gyűjtése ugyanott 25 —, Salomon Sándor zsidó gimn. tan. gyűjtése ugyanott 33 —, Weisz Vilmos gyűjtése ugyanott 7 —, összesen 5332 —

Önmegadóztatás

Dr. Glasner Iszák 75 —, összesen 75 —

A Tarbut O. Zs. I. E. Főtitkársága.

A Tarbut Országos Zsidó Iskola Egyesületbe mint rendes tagok beléptek:
Jeremiás Ignác Nagyilonda, Krausz Samu Blaj, Klein Rafael Nagyánya, dr. Kertész Jenő, Cluj, Korngut Gizella Cluj, dr. Kohn Hillel Cluj, dr. Kohn Gyula Cluj, Katz Dénes Cluj, dr. Kálmán Dénes Székelyudvarhely.

Pártoló tagokul beléptek:
Friedmann Dezső Nagyilonda, Grossmann József Magyarlajos, Lövi Áron Borszék, Lób Iszák Cluj, Libermann Mór Nagyilonda, Ohlbaum Etus Cluj, Pál Márton Cluj, Rotschild Adolf Szilgykraszna, Ráth Hermann Cluj, Rados Ranóné, Rosenberg Ignác, Rotschild Ele-mérné Nagyilonda.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JÓZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMÁ kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Calca Reg. Ferdinand [vált Ferenc József-ut] 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

As Uj Kelet előfizetési árai:
Egész évre 380 — L. Negyed évre.. 100 L.
Fél évre.. 200 — L. Egy hóra ... 40 L.
Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 150 L.
Hirdetéseket milliméteres díjszabás szerint vess fel a kiadóhivatal.

Wilhelmsburgi kőtányérok,
Prima ablakapasz,
 „Sphinx” zománcdény
Cseh tabaüveg, Lampaárak,
Préselt söröspoharak,
Kristálytűhár üvegárak, Szervizek,
Disztárgyak — Irogarnitúrák
PORCELLÁNÁRUK
 minden mennyiségben, vagonfételben is kapható
Komlós Testvérek
 gyári raktárában
Nagyvárad, — Oradea-Mare.
 Kérjen árajánlatot!

Pályázat

A buzási izr. hitközségnél üresedésben levő sakteri állás azonnal betöltendő
 Fixfizetése havi 300— lei, drágaság pótléka havi 200— lei, egész szidur dija kb. évi 1000— lei szabadlakás, kert és szokásos mellékjövdelem.
 Pályázó, ki 3 elismert orth. rabbítól nyert קבלות képesítéssel bir **קורא שוחט ובודק** köteles a sameszi szolgálatokat végezni, küldje be okmányait és családi értesítését az alóliit elnökséghez. Utiköltség csak a meghívottnak térítettik meg.
 Buziás, 1921. május 1-én.

Dr. Sugár s. k. hitk. elnök.

Pályázat

A dévai status quo aute zsidó hitközség egy legkésőbb folyó évi szeptember elsején elfoglalandó okleveles tanítói állásra pályázatot hirdet, ki héberül, románul és magyarul tanítani tudjon. Csak azon szigoruan vallásos, ben thora tanítók pályázatát kérjük, kik a pedagógia ter n elismert jártassággal birnak. Kort, családi állapotot, képesítést és működést feltüntető pályázatokat a fizetési igények megjelölésével f. évi május végéig beküldeni kérjük.
 Déva, 1921. április 17.

Blum Zsigmond hitk. elnök.

No. 814—1921. Adm.

Faárverési hirdetmény

Baia-spie városnak 492.7 kat. hold nagyságu bükkös-erdejében 145,653 ür m³ vegyes tűzfára becsült összes faállomány a szerződés jogerőre emelkedésétől számított 5 (öt) évi kihasználási időtartamra 1921. évi május hó 30. napján, d. e. 11 órakor Baia-spie városiháza tanácsstermében megtartandó nyilvános szó és zárt rásbeli árverésen el fog adatni.
 Kikiáltási ár 846.144.— lei.
 Bánatpénz 85.000.— lei.
 Az árverési és szerződési feltételek Baia-spie város prima jánál megtekintho ék.
 Utóajánlatok nem vétetnek tekintetbe.
 A zárt írásbeli ajánlatokban kiteendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.
 Baia-spie, la 23. Aprile 1921.

Dr. Turcu s. k. primar.

Pályázat

Jó hanggal és kellő zenei képzet'séggel bíró tenorista, aki a hitközségi irnoki (segéd jegyzői) állásra is alkalmas, azonnalra kerestetik. Fizetés meg egyezés szerint.
 Ajánlatok alulírott címre küldendők.
 Marmorossziget, 1921. május hó 4-én.

Joszowits Lipót hitk. elnök.

Pályázat

Felsővisósi orth. izr. hitközség egy anyakönyvvezető-főrabbi hivatal betöltésére pályázatot hirdet.
 Kart, családi állapotot, 4 középiskolai, erkölcsi bizonyítvány és három elismert orth. rabbi által kiállított igazolványokat 1921. június 20-ig alulírott hitközséghez beküldeni kérjük.
 Felsővisósi orth. izr. hitközség nevében.

Steinmetz Mózes hitk. elnök.

Pályázat

Alulírott hitközség pályázatot hirdet a nyilvános iskolában üresedésben levő hitoktatói állásra.
 Pályázónak tudnia kell תורה ודעים és kez-dőknek תורה tanítani.
 Pályázók bizonyítványaik másolatait, valamint családi értesítőjüket alulírott címre 1921. május hó 31-ig küldjék be.
 Fizetés meg egyezés szerint.
 Utazási költség csak a meghívottnak térítettik meg.
 Brassow, 1921. május.

A brassói aut. orth. izr. hitközség előjárósága.

Alkalmi vétel!
Szalmakalap

A hajdunánási szalmakalapgyárosok 2 kocsi szalmakalapot szállítottak le Kolozsvárra, mely Catea Reg. Ferdinand 93 szám alatt jutányos áron árusittatik ki

אי"ט"ה כשר סאלאמי פאבריק אקצ"ה-גועל"
Kóser Szalámigyár R.-T. Cluj—Kolozsvár,
Str. Georg Baricau (volt Matom-utca) 8

Értesítjük a vidéki t. vevőinket, hogy szállítunk utánvételes postacsomagokban — elsőrendű **szalámit és hentes-árut.**
 כחכשר אכ"ד דפה — Viszonteladókna angró árban
LEBOVITS és WEINSTOCK

Herkovits Jenő urí szabó legjutányosabb árákért elegáns ruhákat készít valódi angol szövétujdon-ságokból. Állandóan szép választék! Pontos kiszol-gálás! — Első- Bethlen-u. 10. utca sarok. Deák Ferencz-rendű munka!

COHN & SCHRADER

törvényszékiileg bejegyzett eladási ügymókségi irodája
ELVÁLLAL fűszerek, gyümölcsök (padicsomalma, paradicsomiz) stb. bizom. eladását
A BERLINI NAGY VÁSÁR- CSARNOKBAN
 Űzlethelyiség: Zentralmarkt Halle Ia. Stand 2.
 Sürgönycim: „Vielfrucht“ Berlin, c. 25. 893-1

Ultramarin

Kacsa védjegyű 1/8, 1/16 és ledig I-a, zinkweiss, pompejvörös, faizöld, grafit stb. Kapható
LÉB FIVÉREK CLUJ,
 Piata Mih. Vit. (v. Széchenyi-tér) 8
 TELEFON 471 TELEFON

Metropol kávéház Caffe restaurant, kiténő ételek, italok és ételek, pezsgők kaphatók. — Elsőrangú kiszolgálás. Friss színházi vacsora. Hetenként háromszor szimfonikus estély. Minden este elsőrangú zene. Reggelig nyitva.

Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghez a páratlan hatású

HIGIEA SÓSBORSZESZ
 Kapható mindenütt!
 Gyártja: „HIGIEA“ Kosmetikai és Vegyészeti Gyár
 1214 CLUJ — KOLOZSVÁR

Bukfaanyagot gőzölt szelezett és szelezetlent minden méreletben szállít glimbocai fűrésztelepéről a „Bisztra“ Erdőkihasználási R.-T., Timisoara.

Hirsch és Czodik bórkereskedő
1195 Szép-utca 2.

671-1 **Női tagál kalapok** átvarrását, vasalását, selyem- és tüll-kalapok készítését olcsón vállalja
LEBOVITS FRIDA Cal. Victorie 35. (v. Kossuth L.-u.)

878-1 **Temesvár legnagyobb kész férfi- fiu- és gyermekruháza:**
KINCS ARTHUR
 I., Gyártáros. — Telefon: 10-53 szám

Festék, lack és anyagáru üzlet Rados M és Tsa Cluj, Reg. Ferdinand No. 21. (volt Wesselényi-utca)

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: likör, rum különlegességeit. Elsőrendű pezsgőt és borait. 1210 Szesz nagyraktár

Jakab Elek és Társai utófal

Cluj, P. Mih. Vit. 30 | Szesz-, rum-, likör-volt Széchenyi-tér | gyár, bórkereskedés
 Árusítás nagyban és kicsinyben
 Telefon-szám 318. 1194 Sürgönycim: JETU

Női tagálkalapokat átformál
divatosra, új modelleket jutányosan árusít

Friedmann női kalap-készítő
 Cluj, C. Regele Ferdinand (v. Wesselényi Miklós-utca) 4. szám. 878 AZ emeleten

MINDEN KERESKEDŐ, aki kézműárut vásárol, látogassa meg
ABA SCHNEERSOHN
 kézműáru nagykereskedést, BUCURESTI, Str. Baratiei 36. (Vis a vis de Biserica) 810-1

VADÁSZ ÉS TSA

VILAMOSSÁGI ÉS VIZVEZETÉRI RE-RENDEZÉSEK SZERELÉSI VÁLLALATA
 Cluj, Egyetem-utca. — New-York épület.
 Telefon: 2-14. 997

WINKLER ÉS TÁRSA

Cluj, Piata Mihaiu Viteazul (volt Széchenyi-tér) 39. szám.
 אי"ט"ה כשר סאלאמי גיאר כשר ארמון-כשר
 Állandóan elsőrendű szalámi és hideg felvágott :: engrosban jutányos árban kapható. :: 734

„Melissát” kénylen, ha finom cukorkát akar!

Gyárak! Fűrészek! Malmok!

Kőiföldi gyártmányokkal minden tekintetben versenyképes, olcsó la gödör- (cseres) és chrom-cserzésű timsós varró- és kötő-szilik, — valamint mindenfajta technikai bőrök kaphatók a

RENNER TESTVÉREK ÉS TSAI BÖRGYAR RÉSZV. TÁRS.-NÁL

— A gépszilik vizesen nyújtottak! —

Kóser pensió a Semmeringen

A világhírű alsóausztriai klimatikus gyógyhelyen, a Semmeringen május 15-én orth. kóser pensió nyílik meg, elsőrangú, diétikus konyhával. Cím:
 Pension Hirsch, Semmering, Niederösterreich.

Cipőárut a legelőnyösebben **HOFFMAN** cipőáruházban vásárolhat 886
 Cluj, C. Reg. Ferd. (v. Wesselényi-u.) 19.

WEISZ ÉS MOLNÁR

Női divat, kötött és rövidáru üzlete Cluj (Kolozsvár) 889
 Catea Regele Ferdinand (v. Wesselényi Miklós-u.) 7.

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor Ára 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei.
Legkisebb apróhirdetés Ára 10 lei.

Fűszer, vas, bőr, rövid-
áru szakmában képzett
románul is beszélő 24 éves
izr. segéd állást keres. —
Mózes Nagyvárad, Kolos-
vári-ut 33. szám.

Fogműterem jól be-
vezetett régi praxissal ön-
állóan dolgozó dr. fogorvos
vezetőt keres, más praxist
is folytathatna. — Esetleg
társulnék, bérbe, vagy el-
adnám. Ajánlatok sürgősen
„Szép jövő” jellegre Torda
poste restante kérem.

Irodai munkákban, gép-
írásban, magyar, német
levelezésben jártas urnó
állást keres azonnali be-
lépésre szerény igények-
kel. Cim a kiadóhiv.-ban.

PARAFADUGÓT,
pléhkoronadugót, staniol-
üveg kupakot, üvegcsöket,
fadugót, — hordóbádogot,
kénlapot, facsapot és kü-
lönféle pincészeti cikkeket
szállít legolcsóbban

Biró Andor 490
Kézműáru nagy-
kereskedése
Cluj, Kornis-u. 2. sz.

Hajnal Aruház Uri- és
női di-
vat különlegességek, sely-
mek, szövetek stb. téli-árak
1924 nagyraktára.
Calea Reg. Ferd. No. 2.
(v. Wesselenyi Miklós-utca)

Geilbte
Maschinenschreiberin
möglichst mit Kenntnis der rumänischen und
ungarischen Sprache wird für grosse Fabrik
sofort gesucht.
Detaillierte Offerte mit Gehaltsansprüchen sind unter
"FABRIK" an die Administration d. Blattes zu richten.

GOURMAND csokoládé cse-
megéi és bon-
(TIMISOARA) .: jobbakk!

Fürdői értesítés!
Értesitem a n. é. zsidó fürdőző közönséget, hogy
Szovata fürdőn
mint a múlt évben, ez idényben is ortodox כשר
éttermet nyitok a „Hegyi” villában. — Tisztelettel:
Grünfeld Mór Ig.-Mures, str. Calarasilor 12.

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v.
Mátyás király-tér) 26.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és wagen-
forgalom a külföld, valamint a belföld minden irányából és
irányába. — — — Fuvardíjvisztérítési és felülvizsgáló iroda.

Ha gyermeket elegánsan
és olcsón akarja öltöztetni,
ugy szükségletét kizárólag **ADLER**
gyermekruha- és sapka-gyári raktá-
rában, Str. Juliu Maniu 5., eszközölje

Sárga kocsikenőcs gépzsír, szappan
és mindenféle növényolajok vagon-
tételben kapható „MERCUR” vegyigyár Cluj, Kriza-u. 4

Kül- és belföldi furnier,
gőzöltbukk, fűrészt tölgyfa, szálló-
karó és tűzifa legolcsóbban kapható
VADÁSZ ÉS REIN
Oradea-Mare—Nagyvárad, Calea Victoriei
(Kolozsvári-u.) 113—115. — Telefon: 307

**GOLDSTEIN, WEISZ
ÉS DAVIDOVITS**
1204 óra és órake-
lékek nagyban
ORADEA-MARE,
Ferdinand király-u. 8

Dacia (volt
Pannonia)
Szatu-Mare, Szatmárnómeti
szálló, étterem, kávéház az
előkelő közönség talál-
kozó helye. 992

A világhírű „ALBA”
cipőfőhéritő kapható nagy-
tételben és detailban a
RÓZSA nagy- 1215
drogeriában,
Cluj—Kolozsvár, — Piata
Unirii 26. (Mátyás kir. tér)

20 ezer
arb 888-1
**prima tölgy-
donga eladó**
vegyes méretben
Farkas Testvérek
Balavásár

Lőrincz Sándor
Automobilvállalat,
javító műhely,
autogén hegesztés
Cluj, C. Reg. Ferdinand 116.

Gyárak tervezése és szerelése.

Gőzfűrésztelepek puha- és keményfa feldolgozására, gőzölő és
szárítóberendezések, malmok, téglagyárak, szeszgyárak,
keményítőgyárak, bőrgyárak, turbinatelepek szakszerű
tervezését és szerelését, mindennemű gőzkazánok befa-
lazását továbbá gyárbecsléseket és minden a gépészeti
szakmába vágó szakértői megbízásokat vállal 49 évi
gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező szakember.

Kálnai Salamon gyárak tervezési és
szerelési vállalata **Targumures-Marosvásárhely**
Sándor János u. 34.

Kereskedők figyelmébe

Szalmakalapok, Grohmann-féle

gombolyag, horgoló- és len-
cérnák, suszterfonál fekete
és szürke, öltőszinegek. —

Mindenféle zsinórdrak
szücsőknek való is, vasfonal
cipőfűző, harisnyák, csipkék,
szallagok, Margitdíszek, him-
zések, gombáruk, Winter-
féle kefe- és meszelőáruk.
Berndorf vörösréz-pálínka-
fűző és rézüstök. Pipere- és
mosószippanok s minden a
szakmába vágó cikkek leg-
előnyösebben beszerezhetők

Fleiszig és Hirschfeld
nagykereskedőknél ARAD, BULEV. REGELE
FERDINAND (BOROS BÉNI-TER) 1. SZÁM

PÖSTYÉN

világhírű iszapforrásai ismét kényelmesen
felkereshetők. Tökéletes békebeli üzem.
Külföldi ellátás. Mindennemű diéta.

THERMIA PALACE

a legkiválóbb szállószanatórium, a gyógy-
fürdőkkel egybeépítve. — Az utazást, vízum-
megszerzést, pénztatutalást és a fürdőüzemet
illető minden felvilágosítást megad a fürdő
erdélyi irodája:

UNION-BANK Réss.-Társ.
Oradea-Mare (Nagyvárad),
str. Reg. Maria (Bémer-tér) Kolosváry palota.

ERDÉLYI ENYVGYÁR

átköltözött saját házába, Timár-u. 12.
Bejárat a Szappany-utca felől is.

Roth és Goldberger

ERDÉLYI ENYVGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
CLUJ—KOLOZSVÁR
STR. APRINJOARELOR (GYUFAGYÁR-U.) 15
TELEFON 11—12 TELEFON

Budapesten átutazók

dollár, lei vagy egyéb pénznemeiket, átutalásukat,
valamint tőzsdemegbízásait legelőnyösebben
Sipos és Mende tőzsdébizománnyos
cégnél (cégbeli tag **Mende Emil** volt temesvári hites
Lloyd-ügynök) értékesítheti, illetve eszközölheti
Budapest, V. ker., Géza-u. 5. sz. (Tőzsdével szemben)
965 l.

HALLÓ! — HALLÓ!

Engross-üzletemet: rövid-, kötött-
norinbergi-, gyermekjáték- és
dizsmü-árakban Reg. Ferdinand
(v. Ferenc József-ut) 31. SZÁM
alatt megnyitottam
EISENSTÄDTER FÜLÖP

LÁSZLÓ ÉS TÁRSA 1216
parfümériája,
(Volt Mátyás kir. tér)
Cluj, Piata Unirii 12.
Legszébb kivitelű husvétü öntöző parfümök nagy választékban,
legelőnyösebb beszerzési forrása

Szaru- és csontárugyár R.-T. Cluj
szarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást és
csontot, valamint mindennemű timárhul-
ladékot legmagasabb napiárban vásárol

Schwalb Jakabné

női kalap formáló bármely női kalap for-
málását gyorsan és jutányosan elvállalja
Cluj, Mátyás király-utca 1. szám

Molykár ellen

és biztosítja szőrme-
és szőnyegét
Eisenstädter és Társa
szűcsárúháza
Calea Vict. 2. Telef. 1-49

GANZ

Elvállal elektromos vilá-
gítási- és erőátviteli be-
rendezéseket. Izzólámpák,
ivlámpa szénpálcák, szer-
elési anyagok és kisebb
motorok állandóan rak-
táron. — Költségvetése-
ket és felvilágosításokat
díjtalanul nyújt. Telef. 403
Piata Mihailu Vit.
Széchenyi-tér 41.
sz. (Széki-palota.)

Megérkeztek

Baumzweig
Testvérek
céghez óriási tétel
cosmanosi dirndl,

olasz és angol

gyártmányutextiláruk
nagy választékban,
leszállított árjegyzés
mellett.
Engros! Engros!